

Granskning av årsredovisning 2013

Landstinget i
Jönköpings län

Elisabeth Björk
Sofia Blixberg
Jonas Leek
Kerstin Sikander
Jean Odgaard

April 2014

Innehållsförteckning

1.	Sammanfattning	1
2.	Inledning	3
2.1.	Bakgrund	3
2.2.	Revisionsfråga och metod	3
3.	Granskningsresultat	5
3.1.	Verksamhetens utfall, finansiering och ekonomiska ställning	5
3.1.1.	Förvaltningsberättelse	5
3.1.1.1.	Översikt över utvecklingen av verksamheten	5
3.1.1.2.	Investeringsredovisning.....	7
3.1.1.3.	Driftredovisning	7
3.1.2.	Balanskrav	10
3.1.3.	God ekonomisk hushållning	10
3.1.3.1.	Finansiella mål	11
3.1.3.2.	Mål för verksamheten	11
3.2.	Rättvisande räkenskaper	12
3.2.1.	Resultaträkning	12
3.2.2.	Balansräkning.....	14
3.2.3.	Kassaflödesanalys.....	16
3.2.4.	Sammanställd redovisning	16
3.2.5.	Tilläggsupplysningar	16

1. Sammanfattning

Vi bedömer att årsredovisningen huvudsakligen redogör för **utfallet av verksamheten, verksamhetens finansiering och den ekonomiska ställningen**.

Landstinget i Jönköpings län redovisar pensionskostnaderna enligt den så kallade fullfonderingsmodellen med motivet att därigenom få en mer rättvisande pensionsredovisning. Resultatet enligt fullfonderingsmodellen, inklusive de snittade¹ finansiella kostnaderna uppgår till 271,0 mnkr. Snittningen innebär att de finansiella kostnaderna för 2013 är 13,3 mnkr *högre* inklusive löneskatt i jämförelse med om kostnaden ej varit snittad. Analysen i årsredovisningen har skett utifrån detta resultat. Den så kallade Rips-effekten² på 717,3 mnkr har bokförts direkt mot eget kapital och har sålunda inte påverkat årets resultat.

Motivet till vald redovisningsmodell för pensionerna inklusive snittningen framgår av redovisningsprinciperna.

Resultatet vid redovisning av pensionerna enligt blandmodellen uppgår till -103,5 mnkr. Snittning av basbeloppseffekt och s k bromseffekt har inte skett i blandmodellen. Ökat pensionsåtagande på grund av Rips-effekten, 310,0 mnkr, har bokförts över resultaträkningen. Specifik analys av bokslutet som upprättats i enlighet med blandmodellen saknas i årsredovisningen, dock omfattar merparten av analyserna även blandmodellen.

Vi bedömer att årsredovisningen i allt väsentligt uppfyller kraven på rättvisande räkenskaper och är upprättad enligt god redovisningssed. Denna bedömning gör vi eftersom årsredovisningen omfattar ett sifferbokslut som uppfyller kraven i KRL (d v s bokslut utifrån blandmodellen). Räkenskaperna enligt fullfonderingsmodellen uppfyller inte kraven i KRL vad avser redovisningen av pensionerna. Vidare bedömer vi att bokföringen av ett genomsnitt för fyra år avseende basbeloppseffekt och så kallad bromseffekt för pensionerna inte är i enlighet med god redovisningssed. Enligt vår bedömning är inte heller bokföringen av Rips-effekten i överensstämmelse med god redovisningssed

Landstinget lever inte upp till kommunallagens krav på en ekonomi i balans (KL 8:5 a-b). Årets balanskravsresultat uppgår till – 104 mnkr.

Fullmäktige har fastställt mål för god ekonomisk hushållning och dessa har avrapporterats i förvaltningsberättelsen. I förvaltningsberättelsen framgår att de finansiella målen för år 2013 har uppnåtts. Att resultatmålet (resultatnivån ska vara minst 2,0 % av skatter och statsbidrag) har uppnåtts beror på att de ökade

¹ Snittningen innebär att vissa av de finansiella kostnaderna för åren 2013-2016 läggs ihop för att sedan utfördelas på respektive år.

² RIPS är förkortning för "Riktlinjer för beräkning av pensionsskuld i kommuner och landsting". Under 2013 sänktes diskonteringsräntan för beräkning av pensionsåtagandena med 0,75 procentenheter. De effekter som uppstår på resultat- och balansräkning brukar benämnas Rips-effekt.

kostnaderna på grund av Rips-effekten inte redovisas över resultaträkningen. Beträffande övriga mål och måttal i landstingsplanen bedömer vi, utifrån gjord rapportering i årsredovisningen, att måluppfyllelsen endast delvis når upp till de mål om god ekonomisk hushållning som fullmäktige beslutat om.

Beträffande övriga mål och måttal i landstingsplanen bedömer vi, utifrån gjord rapportering i förvaltningsberättelsen, att måluppfyllelsen endast delvis når upp till de mål om god ekonomisk hushållning som fullmäktige beslutat om.

2. Inledning

2.1. Bakgrund

I den kommunala redovisningslagen (KRL) regleras externredovisningen för kommuner och landsting. I lagen finns bestämmelser om årsredovisningen. Vidare regleras den kommunala redovisningen av uttalanden från Rådet för kommunal redovisning (RKR) och i tillämpliga delar av Redovisningsrådet och Bokföringsnämndens normering.

Revisionsobjekt är Landstingsstyrelsen som enligt kommunallagen är ansvarig för årsredovisningens upprättande.

När det gäller nämndernas redovisning, skall den enligt kommunallagen utformas på det sätt som fullmäktige bestämmer.

2.2. Revisionsfråga och metod

Revisorerna har bl. a. till uppgift att pröva om räkenskaperna är rättvisande. Inom ramen för denna uppgift bedöms om årsredovisningen är upprättad i enlighet med lag om kommunal redovisning (kap 3 – 8). Vidare ska revisorerna enligt kommunallagen (9:9a) avge en skriftlig bedömning av om resultatet enligt årsredovisningen är förenligt med de mål fullmäktige beslutat om. Bedömningen ska biläggas årsbokslutet. Detta sker inom ramen för upprättandet av revisionsberättelsen.

Granskningen, som sker utifrån ett väsentlighets- och riskperspektiv, ska besvara följande revisionsfrågor:

- Lämnar årsredovisningen upplysning om verksamhetens utfall, verksamhetens finansiering och den ekonomiska ställningen? Med verksamhetens utfall avses utfallet i förhållande till fastställda mål och ekonomiska ramar.
- Har balanskravet uppfyllts och hanteras eventuella underskott i enlighet med balanskravets regler?
- Är årsredovisningens resultat förenligt med de mål fullmäktige beslutat avseende god ekonomisk hushållning?
- Är räkenskaperna i allt väsentligt rättvisande? Med rättvisande avses följsamhet mot lag, rekommendationer och god redovisningssed.

Granskningen av årsredovisningen omfattar:

- förvaltningsberättelse (inkl drift- och investeringsredovisning)
- resultaträkning
- kassaflödesanalys
- balansräkning
- sammanställd redovisning

Bilagor och specifikationer till årsredovisningens olika delar har granskats.

Vi har även bedömt landstingets ekonomiska ställning och utveckling, efterlevnaden av balanskravet och om resultatet i årsredovisningen är förenligt med de mål för god ekonomisk hushållning som fullmäktige beslutat om.

Vidare har vi också inom ramen för granskningen av årsredovisningen tagit del av förvaltningarnas verksamhetsberättelser. Beskrivning av förvaltningarnas ekonomi och verksamhet ingår i granskningen av landstingets årsredovisning.

Granskningen har utförts enligt god revisionsstandard för kommuner och landsting. Det innebär att granskningen planerats och genomförts ur ett väsentlighets- och riskperspektiv för att i rimlig grad kunna bedöma om årsredovisningen i allt väsentligt ger en rättvisande bild. Med rättvisande bild menas att årsredovisningen inte innehåller fel som påverkar resultat och ställning eller tilläggsupplysningar på ett sätt som kan leda till ett felaktigt beslutsfattande. Granskningen omfattar därför att bedöma ett urval av underlagen för den information som ingår i årsredovisningen. Då vår granskning av den anledningen inte varit fullständig utesluter den inte att andra än här framförda brister kan förekomma.

Granskningen har introducerats genom kontakter och samplanering med landstingets kansli. Granskningen har utförts enligt god revisionsstandard med utgångspunkt i SKYREV:s utkast "Vägledning för redovisningsrevision i kommuner och landsting". Vägledningen baseras på ISA (International Standards on Auditing). Som framgår av vägledningen kan implementeringen ske successivt varför tillämpliga ISA helt eller delvis har följts. Granskningen har skett genom intervjuer, dokumentgranskning, granskning av räkenskapsmaterial och i förekommande fall registeranalys.

Vår granskning och våra synpunkter baseras i huvudsak på PD-version av årsredovisning daterad 2014-03-18. Landstingsstyrelsen fastställer årsredovisningen 2014-04-08.

Rapportens innehåll har sakgranskats av ekonomidirektör och redovisningschef.

3. Granskningsresultat

Landstinget i Jönköpings län redovisar pensionskostnaderna enligt den så kallade fullfonderingsmodellen, vilket avviker från kraven i KRL. Vidare har en beräknad snittning, för perioden 2013-2016, skett av kostnaderna för basbeloppseffekten och den så kallade bromseffekten. Vi bedömer att redovisningen av de finansiella kostnaderna för pensionerna avviker från vad som är god redovisningssed. För år 2013 har detta inneburit att de finansiella kostnaderna är 13,3 mnkr högre inklusive löneskatt jämfört med om snittning inte skett. Den så kallade Rips-effekten på 717,3 mnkr har i fullfonderingsmodellen bokförts direkt mot eget kapital och har sålunda inte påverkat årets resultat. Sättet att redovisa är ett avsteg från god redovisningssed då det avviker från RKR:s yttrande om hur Rips-effekten ska hanteras. Enligt RKR ska den resultat effekt som uppkommer på grund av förändringen i balansräkningen redovisas i resultaträkningen som en finansiell post. Vi anser att posten även bör klassificeras som en jämförelsestörande post enligt rekommendation nr 3.1.

Motivet till vald redovisningsmodell inklusive snittningen framgår av redovisningsprinciperna. Årsredovisningen omfattar även en redovisning av pensionskostnaderna enligt den så kallade blandmodellen, vilken uppfyller kraven i KRL. Snittning av basbeloppseffekt och så kallade bromseffekt har inte skett i blandmodellen. I blandmodellen har den så kallade Rips-effekten bokförts över resultaträkningen

3.1. Verksamhetens utfall, finansiering och ekonomiska ställning

3.1.1. Förvaltningsberättelse

3.1.1.1. Översikt över utvecklingen av verksamheten

Bedömning och iakttagelser

Vi bedömer att förvaltningsberättelsens översikt och upplysningar i all väsentlighet överensstämmer med kraven i KRL.

Analys och rättvisande bedömning av ekonomi och ställning

Analysen av årets resultat och den ekonomiska ställningen ger i allt väsentligt en rättvisande bild. Förvaltningsberättelsen beskriver också kort hur ekonomin utvecklas de närmaste åren. Förvaltningsberättelsen innehåller uppgifter om pensionsåtagande och pensionsmedelsförvaltning. Under avsnittet "Finansiell analys" beskrivs och redovisas finansiella nyckeltal som ger uttryck för god ekonomisk hushållning i det finansiella perspektivet.

Händelser av väsentlig betydelse

Vår bedömning är att händelser av väsentlig betydelse redovisas på ett tillfredsställande sätt. Sådana händelser redovisas dels under avsnittet "För ett bra liv i ett attraktivt län", dels under de avsnitt där respektive verksamhet redovisas.

Förväntad utveckling

Under avsnittet ”Resultat 2013 och framtidsutsikter” framgår i viss omfattning den förväntade utvecklingen inom det finansiella perspektivet. Det finns en redogörelse kring befolkningsutveckling och befolkningsstruktur (andel personer som är äldre än 80 år). Årsredovisningen innehåller även en beskrivning av arbetsmarknadsutvecklingen i länet. En tydligare koppling kan göras till hur detta kan komma att påverka landstingets ekonomi och prioriteringar inom olika områden.

Väsentliga personalförhållanden

Den obligatoriska redovisningen av sjukfrånvaro redovisas i enlighet med KRL 4:1 a, dvs frånvaron specificeras på lång- och korttidsfrånvaro, män och kvinnor samt åldersindelad. Landstingets systemmätetal skiljer sig dock från den lagstadgade redovisningen. I övrigt lämnar den personalekonomiska redovisningen ett flertal uppgifter om personalen i form av diagram och beskrivning i löptext. Här avses exempelvis kompetensförsörjning, arbetsmiljö och hälsa samt chef- och ledarskap. Det ges god information om jämställdhetsbokslutet för år 2013.

Gemensam förvaltningsberättelse

Förvaltningsberättelsen omfattar en beskrivning av de övriga juridiska personer som landstinget har ett betydande inflytande i. Informationen är samlad i ett särskilt avsnitt ”Landstingets ägande i bolag”. I avsnittet redovisas främst ekonomiska fakta för de organisationer för vilka ägarandelen uppgår till minst 20 %.

I avsnittet redovisas en mycket kort beskrivning av organisationernas ändamål och för några beskrivs årets verksamhet kortfattat.

Obligatorisk information enligt KRL och RKR:s rekommendationer

I förvaltningsberättelsen redovisas upplysningar om pensionsmedel och pensionsförpliktelser i enlighet med RKR 7.1 som en del av uppföljningen av fullmäktiges föreskrifter om förvaltningen av pensionsmedel.

Andra förhållanden som har betydelse för styrning och uppföljning av verksamheten

I förvaltningsberättelsen finns i många delar utförliga beskrivningar avseende måluppfyllelsen. Förvaltningsberättelsen innehåller en beskrivning av styrmodell och hur landstinget styr mot vision och övergripande strategiska mål. De övergripande målen avser hela verksamheten och bryts ned i strategiska mål, framgångsfaktorer och systemmätetal. Måluppfyllelsen för de övergripande strategiska målen kommenteras i löptext. Under redovisning av verksamhet rapporteras övriga mål och systemmätetal. Merparten av dessa kommenteras i förvaltningsberättelsen.

Av årsredovisningen framgår att landstingsfullmäktige fastställt 68 mätetal för ändamålsenlig och kostnadseffektiv verksamhet. Dessa återfinns i Budget med verksamhetsplan 2013 samt Program för hållbar utveckling 2013-2016. Det framgår av rapporteringen att 32 mål uppnåtts medan 20 mål endast delvis uppnåtts och 16

mål inte uppnått. Det finns 1 mål som inte har kunnat mätas. I jämförelse med föregående år är en lägre andel av målen uppfyllda eller delvis uppfyllda.

Redovisning över hur måluppfyllelsen uppnås sker i varierande grad. En del systemmätets måluppfyllelse redovisas utförligt medan andra inte kommenteras under berörd verksamhet. Det saknas exempelvis kommentar vad gäller tillgänglighet på sjukhusens akutmottagningar.

Någon redovisning av arbetet med intern kontroll görs inte i förvaltningsberättelsen.

3.1.1.2. Investeringsredovisning

Bedömning och iakttagelser

Årets investeringsutgift uppgår till 362 mnkr. Inventarier har sålts för 11 mnkr. Planerade investeringar enligt budget 2013 beräknades till 580 mnkr. Utfallet motsvarar 62 % av budgeterade medel.

Vi bedömer att investeringsredovisningen i allt väsentligt ger en rättvisande bild av årets investeringar.

3.1.1.3. Driftredovisning

Bedömning och iakttagelser

Landstingets årsredovisning är strukturerad utifrån styrkortet. Redovisningen av såväl ekonomiskt resultat som verksamhet sker på områdesnivå, ej på förvaltningsnivå. Verksamhetsområdenas budgetavvikelse samt förändringen från avvikelsen i prognosen per sista augusti redovisas i tabellen nedan:

Driftredovisning per verksamhetsområde, mnkr	Utfall 2012	Budget 2013	Utfall 2013	+/- fr. prognos	Budgetavvikelse
Primärvård	1 738,4	1 564,5	1 559,3	-10,2	5,2
Somatisk vård	4 379,3	4 421,6	4 569,9	-8,1	-148,3
Psykiatrisk vård	677,7	710,2	690,7	8,2	19,5
Övrig hälso- och sjukvård	524,5	462,7	489,6	-42,9	-26,9
Tandvård	219,8	229,1	202,5	16,9	26,6
Andel av övriga gem kostnader	-211,0	-86,8	-125,5	2,1	38,7
Andel av politisk vht och central adm	224,2	206,5	201,0	3,1	5,5
Totalt hälso- och sjukvård	7 552,9	7 507,8	7 587,5	-30,9	-79,7
Utbildning	32,4	36,3	36,4	2,4	-0,1
Kultur	128,5	126,9	122,7	0,0	4,2
Trafik och infrastruktur	438,4	466,0	474,3	-5,5	-8,3
Allmän regional utveckling	28,8	38,3	36,9	1,1	1,4
Andel av övriga gem kostnader	-18,3	-4,6	-6,6	0,1	2,0
Andel av politisk vht och central adm	19,5	10,9	10,6	0,1	0,3
Totalt regional utveckling	629,3	673,8	674,3	-1,8	-0,5
Summa verksamhetens nettokostnad	8 182,2	8 181,6	8 261,8	-32,7	-80,2

Vi bedömer att driftredovisningen i allt väsentligt ger en rättvisande bild av hur utfallet förhåller sig till fullmäktiges budget.

Vi har tagit del av förvaltningarnas verksamhetsberättelser samt deras analyser av årets resultat. Nedan lämnas en kort beskrivning per förvaltning.

Jönköpings sjukvårdsområde

Årets resultat, vilket är detsamma som avvikelsen mot budget, uppgår till minus 131,1 mnkr. Föregående år var budgetavvikelsen minus 95,1 mnkr. Prognosen efter augusti månad pekade på minus 140,0 mnkr. Det förbättrade resultatet beror främst på utökad ersättning till barn och ungdom. Förvaltningens ingående obalans år 2013 beräknades till -65,0 mnkr. Nettokostnadsökningen, utöver inflation och beslutade förändringar under 2013, har påverkat resultatet negativt med ca 20-25 mnkr. Resultatet -131,1 mnkr är därmed sämre än vad nettokostnadsökningen motiverar. Enligt förvaltningens verksamhetsberättelse (2014-02-07) har analyser gjorts för att identifiera orsakerna till resultatet försämringen. En osäkerhetsfaktor som nämns är de simuleringar och beräkningar av ersättningsystemet (intäkterna) som låg till grund för 2013 års budget.

Personalkostnaden har ökat 5,2 % i jämförelse med år 2012. Antalet anställda har ökat med 61 under 2013. Kostnadsökningen och ökningen av antalet anställda förklaras till stor del av utökade uppdrag. Det finns även en utökning av ofinansierade tjänster. Orsaken till dessa är främst av patientsäkerhetsskäl och arbetsmiljöskäl.

Inför 2014 finns krav på de kliniker som har ett beräknat underskott att succesivt anpassa kostnadsnivån till de ekonomiska förutsättningar som det nya ersättningsystemet innebär.

Värnamo sjukvårdsområde

Värnamo sjukvårdsområde redovisar en negativ budgetavvikelse med 32,8 mnkr (föregående år 5,2 mnkr). Underskottet beror huvudsakligen på att den nya ersättningen enligt modellen inte är tillräcklig (ca 20 mnkr saknas) för att täcka historisk kostnadsnivå samt ökade kostnader under 2013 avseende löner och drift utöver prisindex med ca 13 mnkr. Prognosen efter augusti pekade på minus 20,0 mnkr.

Höglandets sjukvårdsområde

Höglandets sjukvårdsområde redovisar en negativ budgetavvikelse med 32 mnkr (föregående år minus 48 mnkr). Prognosen som lämnades efter augusti månad visade på minus 32 mnkr. Personalkostnaderna överstiger budget med 13 mnkr. Övriga kostnader (exkl hyrläkare) överstiger budget med 20 mnkr.

Bra liv

Vårdcentralerna Bra Liv uppvisar en avvikelse mot budget med 8 mnkr (föregående år 1 mnkr) Efter augusti månad lämnades en prognos på 7 mnkr. Läkemedel avviker positivt med 18 mnkr. Fallande marknadspriser och den egna styrningen av förskrivning har bidragit. Hyrläkare avviker negativt med 14 mnkr. Listade invånare har minskat med ca 1 500 individer.

Medicinsk diagnostik

Det ekonomiska utfallet i förhållande till budget har förbättrats från minus 10 mnkr 2012 till minus 2 mnkr 2013. Den viktigaste förklaringen till resultatförbättringen är ökade intäkter till följd av ökad efterfrågan av diagnostik från vården.

Kostnaderna har inte ökat i samma omfattning då antal årsarbetare minskat och nyttjande av befintlig kapacitet har förbättrats.

Prognosen som lämnades efter augusti månad visade på minus 7,3. Skillnaden mellan prognos och utfall förklaras med volymuppgång i okt och nov samt erhållna eftersläpade läkemedelsrabatter 3,3 mnkr.

Tandvård

Folktandvården redovisar en positiv avvikelse i förhållande till budget på 12,9 mnkr (föregående år 4,7 mnkr). Intäkterna i vuxentandvården har ökat med 13,4 mnkr jämfört med 2012. Vakanser och flera långtidssjukskrivningar har medfört att personalkostnaderna ligger 15,7 mnkr under budget. Prognosen som lämnades efter augusti månad pekade på 4,9 mnkr.

Regional utveckling

Verksamheten redovisar ett överskott jämfört med budget på 4,6 mnkr (föregående år minus 4,7 mnkr). Bidragande orsaker till överskottet är Smålands musik och teater +3,6 mnkr samt ökad kostnadskontroll och försiktighet i resursanvändningen. Naturbruksgymnasierna redovisar ett negativt resultat med -7,0 mnkr. Orsaken är färre antagna elever än beräknat, att planerat arbetsförmedlingsprojekt blivit förskjutet samt att kostnaderna för skoljordbruken blivit högre än beräknat. Prognosen som lämnades efter augusti månad pekade på 1,9 mnkr.

Landstingsfastigheter

Landstingsfastigheter redovisar ett underskott i förhållande till budget på minus 5,9 mnkr (föregående år 8,9 mnkr). Främsta orsaken till den negativa avvikelsen är extra kostnader för iordningsställande av lokaler för hus D9, N1 Nannylund Eksjö samt Bankeryd.

IT-centrum

IT-centrum redovisar ett resultat på 4,9 mnkr (föregående år 2,2 mnkr).

Överskottet är främst hänförligt till resultatområdet för de fasta abonnemangen avseende system och tjänster utanför IT-infrastrukturen. Prognosen som lämnades efter augusti månad visade på 3,0 mnkr.

Länstrafiken

Länstrafiken redovisar en negativ avvikelse jämfört med budget på minus 9 mnkr (föregående år 3 mnkr).

Intäkterna visar totalt endast ett mindre underskott. Kostnadssidan överskrider budget pga extra ersättning till tågoperatör pga tvist och i enlighet med skiljedom. Dessa kostnader har belastat 2013 års resultat med ca 15 mnkr. Övriga trafik kostnader visar vissa överskott vilka främst beror på en gynnsam kostnadsindexutveckling.

Prognosen som lämnades efter augusti månad visade på minus 3mnr. Utfallet av tvisten, kostnaden på 15 mnr, var inte beaktad i prognosen vid delåret.

3.1.2. Balanskrav

Bedömning och iakttagelser

Vi instämmer i landstingets bedömning av att balanskravet inte är uppfyllt.

Landstinget redovisar sitt pensionsåtagande enligt den så kallade fullfonderingsmodellen och har avräknat effekten av denna vid avstämning av balanskravet, dvs avstämningen av balanskravet visar såsom om landstinget följt gällande lagstiftning. Vår bedömning är att "balanskravsresultatet" är rättvisande. Avstämning av balanskravet är inte primärt en redovisningsfråga utan en fråga för styrning av verksamheten.

I förvaltningsberättelsen framgår att reglering av det negativa resultatet på 104 mnr kommer att göras år 2014. Resultatbudgeten för 2014 uppgår till 342 mnr.

3.1.3. God ekonomisk hushållning

I Kommunallagen anges att landstinget ska ta fram särskilda mål och riktlinjer för god ekonomisk hushållning. Verksamhetens mål och finansiella mål ska följas upp och utvärderas i årsredovisningens förvaltningsberättelse. I förvaltningsberättelsen ska enligt lagstiftningen finnas en tydlig koppling mellan resursåtgång och verksamhetsresultat. För att skapa förutsättning för att få en god ekonomisk hushållning måste det finnas ett klart samband mellan målsättning och resursåtgång, prestationer, resultat och effekter.

Enligt samma lag "ska revisorerna avge en skriftlig bedömning till fullmäktige avseende måluppfyllelsen för fullmäktiges finansiella mål respektive verksamhetsmål som är av betydelse för god ekonomisk hushållning."

Landstingsfullmäktige har fastställt Budget med verksamhetsplan 2013 (flerårsplan 2014-2015) innehållande vision, strategiska övergripande mål och grundläggande värderingar. De strategiska övergripande målen konkretiseras i form av framgångsfaktorer och mätbara systemmätetal. Fem av målen avser en ändamålsenlig verksamhet och det sjätte vilket finansiellt mål som ska nås för att verksamheten ska tryggas på lång sikt.

3.1.3.1. Finansiella mål

I årsredovisningen görs en överskådlig avstämning mot landstingets finansiella mål som fastställts i budget 2013. Den finansiella styrningen görs i förhållande till fullfonderingsmodellen.

Finansiellt mål, fastställt av fullmäktige i budget 2013	Utfall 2013	Måluppfyllelse, LS bedömning
Resultat – resultatet ska vara minst 2,0 % av skatter och statsbidrag (ca 170 mnkr).	Resultat – resultatet uppgår till 271,1 mnkr eller 3,2 % av skatter och statsbidrag.	<i>Resultatet visar att målet är uppfyllt</i>
Egenfinansiering av investeringar ska vara 100 %.	Investeringar – 100 % finansieras med egna medel.	<i>Målet är uppfyllt</i>

3.1.3.2. Mål för verksamheten

I årsredovisningen anges att bedömningen av om en god hushållning nåtts grundar sig dels på hur verksamheten utvecklats i förhållande till landstingsfullmäktiges mål, dels hur verksamhetens resultat förhåller sig till landstingssektorn i övrigt. Av årsredovisningen framgår att landstingsfullmäktige fastställt 68 mätetal för ändamålsenlig och kostnadseffektiv verksamhet. Av dessa mål har 32 uppnåtts medan 20 endast delvis uppnåtts och 16 st. mål inte uppnåtts. Det finns 1 mål som inte har kunnat mätas. I förvaltningsberättelsen konstateras att målen är högt satta och omprövas varje år för att vara en utmaning. Vidare anges att det inte är realistiskt att nå målen inom alla områden då många faktorer i organisationen och i omvärlden kan förändra förutsättningarna under året.

För att belysa landstingets resultat i förhållande till landstingssektorn i övrigt hänvisas till Sveriges Kommuners och Landstings Öppna jämförelser. Det anges att landstinget har en bra verksamhet och att av jämförbara indikatorer gentemot föregående år har resultaten förbättrats inom 61 % av indikatorerna. Landstinget har under en femårsperiod uppnått resultat som i genomsnitt uppgår till 4,1 av skatteintäkter och statsbidrag. Mot bakgrund av ovan beskrivning gör landstingsstyrelsen den bedömningen att landstinget har en god hushållning, både verksamhetsmässigt och finansiellt.

Bedömning och iakttagelser

Det sker en redovisning av måluppfyllelse för de övergripande strategiska målen. Av denna redogörelse framgår grad av måluppfyllelse till viss del. Systemmätetal skulle med fördel kunna redovisas per respektive övergripande strategiska mål för att dessa tydligt ska kunna utvärderas.

Redovisningen av måluppfyllelsen för angivna systemmätetal sker på ett strukturerat och pedagogiskt sätt. För varje mål finns en markering som i färg visar landstingsstyrelsens bedömning av resultat för år 2013. Rött betecknar att målet inte är uppfyllt, gult att det delvis är uppfyllt och grönt att målet är uppfyllt. Vi konstaterar att fler systemmätetal har utvecklats positivt än negativt i jämförelse

med föregående år. Till viss del redovisas måluppfyllelsen på ett tillfredsställande sätt. Vi bedömer att resultatredovisningen kan utvecklas. Det förekommer systemmätetal där det saknas underlag för oss att bedöma resultatet eller vars gränsvärden inte är definierade.

När det gäller avstämning av indikatorer avseende Öppna jämförelser framgår det inte i årsredovisningen att ett urval av indikatorer har skett. Vi menar också att det finns en risk för godtycklighet vid målavstämning. Detta är olyckligt då landstingsstyrelsen bedömning av god hushållning delvis baseras på detta systemmätetal.

Landstingsstyrelsen baserar sin bedömning på att det är en större andel mål där resultaten har förbättrats jämfört med år 2012 samt att landstingets resultat jämfört med landstingssektorn i övrigt är goda. Vi delar landstingsstyrelsens bedömning att en stor andel av målen är uppfyllda/delvis uppfyllda. Det faktum att 76 % av redovisade verksamhetsmål helt eller delvis är uppfyllda indikerar att verksamhetsstyrningen är verkningsfull. Vi konstaterar samtidigt att 24 % av målen inte uppnås och att endast 47 % av verksamhetsmålen är uppfyllda. Detta är en negativ utveckling i jämförelse med föregående år. Eftersom endast 32 mål av 68 uppnås gör vi bedömningen att måluppfyllelsen endast delvis når upp till de mål om god ekonomisk hushållning som fullmäktige har beslutat om. De mål som ej uppfylls bör behandlas i handlingsplan. Det framgår av årsredovisningen att det görs analys och att åtgärdsplaner tas fram vid behov. I årsredovisning framgår att det under januari 2014 genomförs en kartläggning och analys kring hälso- och sjukvårdens kostnader.

3.2. Rättvisande räkenskaper

3.2.1. Resultaträkning

Bedömning och iakttagelser

Vi bedömer att resultaträkningen som redovisar pensionerna enligt blandmodellen i allt väsentligt uppfyller KRL:s krav och i övrigt är upprättad i enlighet med god redovisningssed.

Vi bedömer att resultaträkningen som redovisar pensionerna enligt blandmodellen i allt väsentligt ger en rättvisande bild av årets resultat.

Resultaträkningen som visar fullfonderingsmodellen följer inte KRL och god redovisningssed med avseende på redovisningen av pensionerna inklusive hanteringen av basbeloppseffekt och den så kallade bromseffekten. För dessa två finansiella poster tillämpas ett genomsnitt för perioden 2013-2016. För år 2013 har detta inneburit en ökning av de finansiella kostnaderna om 13,3 mnkr inkl löneskatt jämfört med om snittning inte skett. (se avsättning i rapportens avsnitt 3.2.2). Vidare har Rips-effekten om 717,3 mnkr har inte resultatförts utan bokförts direkt mot eget kapital. Vi anser att resultateffekten på grund av förändringen i balansräkningen ska redovisas i resultaträkningen som en finansiell post och bör klassificeras som en jämförelsestörande post enligt RKR 3.1.

Som motiv till att inte bokföra kostnadsökningen i resultaträkningen för fullfonderingsmodellen anger landstinget att omräkningen avser flera år och att en redovisning via resultaträkningen skulle vara resultatstörande sett ur ett långsiktigt styrningsperspektiv, med tanke på den fokusering som Landstinget har i sin styrning kring resultatmål (se avsnittet Redovisningsprinciper i landstingets årsredovisning).

Nedan redovisas resultaträkningarna för båda modellerna. De poster som påverkas är verksamhetens kostnader, verksamhetens nettokostnader, finansiella kostnader och årets resultat.

Resultaträkning fullfonderingsmodell	Utfall 2012	Utfall 2013	Ökning/ minskn. %	Avvikelse mot budget
Verksamhetens intäkter	1 874,3	1 918,2	2,3	297,3
Verksamhetens kostnader	-9 739,8	-9 845,0	1,1	-384,4
Avskrivningar	-316,7	-335,2	5,8	7,2
Verksamhetens nettokostnader	-8 182,2	-8 261,9	1,0	-79,9
Skatteintäkter	6 573,6	6 573,3	0,0	37,3
Generella statsbidrag	2 063,4	2 017,8	-2,2	-26,2
<i>Summa skatter och statsbidrag</i>	<i>8 637,0</i>	<i>8 591,0</i>	<i>-0,5</i>	<i>11,1</i>
Finansiella intäkter	163,1	200,3	22,8	0,3
Finansiella kostnader	-246,7	-258,4	4,8	44,6
Årets resultat	371,1	271,0	-27,0	-24,0

Resultaträkning blandmodell	Utfall 2012	Utfall 2013	Ökning/ minskn. %	Avvikelse mot kalkylerad budget
Verksamhetens intäkter	1 874,3	1 918,2	2,3	297,3
Verksamhetens kostnader	-9 961,7	-10 084,9	1,2	-392,9
Avskrivningar	-316,7	-335,2	5,8	7,2
Verksamhetens nettokostnader	-8 404,1	-8 501,8	1,2	-88,4
Skatteintäkter	6 573,6	6 573,3	0,0	37,3
Generella statsbidrag	2 063,4	2 017,8	-2,2	-26,2
<i>Summa skatter och statsbidrag</i>	<i>8 637,0</i>	<i>8 591,1</i>	<i>-0,5</i>	<i>11,1</i>
Finansiella intäkter	163,1	200,3	22,8	0,3
Finansiella kostnader	-120,3	-393,0	226,7	-306,1
Årets resultat	275,6	-103,5	137,5	-383,2

Med utgångspunkt från resultaträkningarna ovan konstateras att årets resultat blir 271,0 mnkr enligt fullfonderingsmodellen och -103,5 mnkr enligt blandmodellen. Resultatet enligt blandmodellen har minskat från 275,6 mnkr till -103,5 mnkr. Huvudförklaringen till den stora skillnaden mellan åren är en jämförelsestörande post, den så kallade RIPS-effekten, som ökade finansiella kostnader år 2013 med 310,0 mnkr. I fullfonderingsmodellen redovisades Rips-effekten direkt mot eget kapital.

Årets resultat enligt fullfonderingsmodellen uppgår till 271,0 mnkr, vilket är 100,1 mnkr lägre än 2012 och 24,0 mnkr sämre än budget. I årets resultat ingår en ej budgeterad jämförelsestörande post avseende återbetalda försäkringspremier från AFA med 98,0 mnkr. Nya principer för redovisning läkemedelsrabatter har en engångseffekt på resultatet med 14,5 mnkr. Verksamhetens nettokostnader har ökat 1,0 % jämfört med föregående år. Att ökningen inte blev högre förklaras av att hemsjukvården övergick i kommunal regi från och med 2013. Exklusive hemsjukvården och jämförelsestörande poster enligt ovan har nettokostnaden ökat 4,0 %, medan jämförelsebara siffror för skatter och statsbidrag har ökat 2,8 %.

Finansnettot uppgår till minus 58,1 mnkr (föregående år minus 83,6 mnkr). Kostnaden för värdesäkringen av pensioner är 13,3 mnkr högre jämfört med föregående år och övrigt finansnetto har ökat positivt med 39 mnkr.

3.2.2. Balansräkning

Bedömning och iakttagelser

Vi bedömer att balansräkningen som är upprättad i enlighet med blandmodellen i allt väsentligt ger en rättvisande bild av tillgångar, avsättning, skulder och eget kapital. Noter finns i tillräcklig omfattning.

Balansräkningen som är upprättad enligt fullfonderingsmodellen avviker från KRL och god redovisningssed med avseende på redovisningen av pensioner inklusive hanteringen (snittningen) av basbeloppseffekten och den så kallade bromseffekten. Noteras även att Rips-effekten har bokförts direkt mot eget kapital.

Det egna kapitalet är -978,4 mnkr enligt fullfonderingsmodellen och + 4 570,1 mnkr enligt blandmodellen. Om den del av pensionsskulden som idag redovisas som ansvarsförbindelse, i blandmodellen, lyfts in i balansräkningen uppgår det justerade egna kapitalet till - 965,1 mnkr. Skillnaden på 13,3 mnkr mellan modellerna avser det belopp inklusive löneskatt, som snittats för år 2013 i fullfonderingsmodellen.

Nedan har vi kommenterat våra iakttagelser.

Anläggningstillgångar

Materiella anläggningstillgångar

Enligt landstingets interna bokslutsanvisningar ska förvaltningarna göra årlig fysisk inventering av anläggningstillgångarna. Detta har inte gjorts av flera förvaltningar till bokslutstillfället. Det finns en risk för att anläggningstillgångarna kan vara för högt värderade eftersom utrangeringar och försäljningar ofta uppmärksammas i samband med inventeringar.

Landstinget saknar ett uppdaterat och tillförlitligt anläggningsregister för konst. Enligt uppgifter finns planer att anskaffa ett nytt system under 2014 som är kompatibelt med redovisningssystemet.

Omsättningstillgångar

Fordringar

Uppbokningar av upplupna intäkter avseende statsbidrag för läkemedel, sjukskrivningsmiljarden samt kömiljarden har gjorts enligt de prognoser som var kända vid bokslutstillfället. Uppbokningarna avviker obetydligt från verkliga inbetalningar 2014.

Kortfristiga placeringar

Obligationer och realränteobligationer värderas till anskaffningsvärde. Detta innebär att över- och underkurser liksom inflationsjustering redovisas som ränta när värdepapperet går till förfall. Som vi tidigare påtalat anser vi att en mer rättvisande resultatavräkning skulle erhållas om över- och underkurser liksom inflationsjustering periodiserades över innehavstiden. På detta sätt skulle en jämnare resultatavräkning erhållas.

Avsättningar

Avsättning till pensioner om 8 335,3 mnkr (föregående år 7 463,5 mnkr) inklusive löneskatt, består av följande:

- Avsatt till pensioner enligt blandmodellen enligt KPA 2 786,8 mnkr (föregående år 2 257,7 mnkr)
- Avsatt till ansvarsförbindelse enligt KPA om 5 535,2 mnkr (föregående år 5 205,8 mnkr)
- Snittjustering 2013-2016 med 13,3 mnkr (föregående år 0 mnkr)

Snittningen av finansiella kostnader innebär att de finansiella kostnaderna för 2013 är 13,3 mnkr högre inklusive löneskatt i jämförelse med om kostnaden ej varit snittad.

Skulder

Kortfristiga skulder

Upplupna löner som timlöner etc som tjänats in under december och betalats ut i januari redovisas enligt kontantprincipen. Den felaktiga periodiseringen har kommenterats i avsnittet om redovisningsprinciper.

Vi har noterat brister i bilagor och specifikationer avseende projektredovisning. Tillämpning av landstingets riktlinjer för projektredovisning är inte tillfredsställande. Det saknas exempelvis uppgifter om när projekt startat och beräknas avslutas, totalbelopp, erhållet belopp, förbrukade medel och återbetalningsskyldighet. Bristerna kan medföra att projektmedel skuldförs på felaktiga grunder.

Läkemedelsprövningar hanteras enligt särskilda regler. Detta innebär ett avsteg från projektredovisningsreglerna. Överskott från genomförda studier skuldförs och verksamheten har rätt att under innevarande år plus ytterligare två år ianspråkta resurserna. Det som därefter finns kvar ska intäktsföras på respektive klinik.

Differenser mellan huvudboken och lönesystemet Heroma som uppstår under året justeras varje månad. Värdena i årsredovisningen är baserade på uppgifterna från Heroma.

Länstrafiken har, mot bakgrund av att ej förbrukade färdbevis i det gamla systemet ej går att använda i det nya, gjort nedskrivningar av denna skuld. Efter gjorda nedskrivningar i årsboksluten 2012 och 2013 återstår 4,7 mnkr av den ursprungliga skulden på 14,2 mnkr.

3.2.3. Kassaflödesanalys

Bedömning och iakttagelser

Vi bedömer att kassaflödesanalysen redovisar landstingets finansiering och investeringar. Noter bedöms finnas i tillräcklig omfattning.

Vi bedömer att det i allt väsentligt finns överensstämmelse med motsvarande uppgifter i övriga delar av årsredovisningen.

3.2.4. Sammanställd redovisning

Bedömning och iakttagelser

Det har inte upprättats någon sammanställd redovisning. En förklaring har lämnats i redovisningsprinciperna. Vi bedömer att kraven enligt KRL 8.1 uppfylls i övrigt.

3.2.5. Tilläggsupplysningar

Bedömning och iakttagelser

Vi bedömer att årsredovisningens tilläggsupplysningar uppfyller KRL:s krav och i övrigt lämnas i enlighet med god redovisningssed, innebärande att:

- Tillämpade redovisningsprinciper beskriver varje särskild redovisningsprincip och eventuella förändringar av dessa som årsredovisningens intressenter måste känna till för att rätt förstå årsredovisningens innehåll.
- Viktiga uppgifter och poster i förvaltningsberättelse, resultat- och balansräkning samt kassaflödesrapport specificeras och preciseras i notupplysningar som krävs i KRL respektive RKR:s rekommendationer samt god redovisningssed i övrigt.

I årsredovisningen lämnas information om tillämpade redovisningsprinciper och tilläggsupplysningar finns. Avvikelser har kommenterats och motiverats i allt väsentligt.

2014-04-03